

Laatbloeiers, vaste planten in de herfst

Herfst. De natuur maakt zich op voor de komende winter. Het weer wordt wisselvallig, trekvogels passeren ons land naar het zuiden en de meeste planten tonen hun vruchten en herfstgekleurde bladeren, voordat deze in de winter afvallen. Toch is de herfst ook een kleurrijk jaargetijde: naast de herfstkleuren zijn er nog planten die bloeien. Hierbij is een aantal interessante vaste planten die geschikt zijn voor toepassing in de openbare ruimte.

Auteur: Ronald Houtman Foto's: Plants & Pictures

Vaste planten zijn er in oneindig veel soorten en maten. Het is helemaal niet moeilijk om een lijst van vaste planten samen te stellen met jaarrond bloeiende soorten en cultivars. Toch wordt er bij vaste planten voornamelijk aan zomerbloeiende planten gedacht. De andere jaargetijden zijn vaak wat onderbelicht, niet alleen in particuliere tuinen, maar ook in de openbare ruimte. Gelukkig is er een aantal vaste planten die voor een kentering in deze gedachtegang hebben gezorgd. De belangrijkste hiervan zijn de herfstbloeiende asters en – hoewel iets vroeger in de herfst bloeiend – *Rudbeckia*. Maar er zijn meer herfstbloeiende vaste planten die te overwegen zijn om toe te passen in de open-

bare ruimte. Dit artikel beperkt zich tot de vaste planten waarvan bewezen is dat ze in de openbare ruimte toepasbaar zijn.

Actaea

Het is inmiddels bijna twintig jaar geleden dat vrijwel alle planten die bekend waren als *Cimicifuga* ineens *Actaea* genoemd moesten worden, maar nog steeds houden veel mensen vast aan de oude en dus foute naam *Cimicifuga*. Met hun forse voorkomen, fraai dubbel- tot driedubbel geveerd blad en opvallende bloei zijn het geliefde borderplanten. Toch zijn ze ook geschikt voor gebruik in de openbare ruimte. De planten hebben dan wel

een voedzame bodem nodig die niet mag uitdrogen en bij voorkeur een plek in de halfschaduw. Goede soorten en cultivars zijn *A. racemosa* (circa 1,5 m hoog, bodembedekkend door de vorming van worteluitlopers, witte bloemen in vertakte trossen), *A. simplex* 'Atropurpurea' (bladeren groenpurper tot dieppurper, afhankelijk van de standplaats, bloemen wit tot zachtroze, in sierlijke trossen), *A. simplex* 'James Compton' (tot bijna 2 m hoog, met ijle bloemaren, bestoven bloemen kleuren lichtroze, mede onder invloed van koudere nachten) en *A. simplex* 'White Pearl' (groen blad en zuiverwitte bloemen).

7 min. leestijd

ACHTERGROND

Actaea simplex 'James Compton'

Anemone

De herfstanemonen, behorend tot de soort *A. hupehensis*, en de hybride *A. hybrida* horen tot de sierlijkste herfstbloeiende planten die er zijn. IJle stelen dragen opvallende bloemen die in kleur variëren van wit tot diep paarsroze. Het zijn zeker niet de gemakkelijkste planten in de openbare ruimte. Maar als ze eenmaal vast staan, kunnen ze jarenlang de show stelen in de herfst.

De bekendste en beste rassen van *A. hupehensis* zijn: 'Prinz Heinrich' (donker purperrood, halfgevuld) en 'Splendens' (diep purperrood, enkel). *A. hybrida* is een hybride die is ontstaan uit een kruising tussen *A. hupehensis* en *A. vitifolia*. Deze kruising heeft verschillende prima planten opgeleverd: 'Hadspen Abundance' (roze, enkel), 'Honorine Jobert' (zuiverwit, enkel), 'Königin Charlotte' (roze, halfgevuld) en 'Pamina' (donker rozerood, gevuld), om er maar enkele te noemen.

Aster

Dit is veruit de bekendste herfstbloeiende vaste plant. Het sortiment asters is behoorlijk groot en valt globaal uiteen in twee delen: de zomerbloeiende asters, zoals *Aster alpinus* en *A. divaricatus*, en de herfstbloeiende asters, zoals *A. ageratoides*, *A. amellus*, *A. frikartii*, *A. novae-angliae*, *A. novii-belgii* en de *A. dumosus*-hybriden. En ook binnen de herfstbloeiende asters is er een groep aan te wijzen die veel beter geschikt is voor gebruik in de openbare ruimte. Het gaat dan om

de meeldauwresistente cultivars van *Aster ageratoides* en *A. glehnii*. Vooral de cultivars van *A. ageratoides* zijn de laatste jaren bijzonder populair. De lila bloeiende 'Asran' is waarschijnlijk de meest toegepaste aster in ons land. Niet voor niets: de plant is sterk, gezond en heeft een bloemkleur die zeer goed in het rustieke beeld van vallende bladeren past. 'Ezo Murazaki' groeit lager en heeft lichtpaarse bloemen. 'Starshine', ten slotte, is de witbloeiende variant. Waar de cultivars van *A. ageratoides* circa 70 cm hoog worden, vormt

Anemone hybrida 'Honorine Jobert'

A. glehnii 'Agleni' juist een plant van rond de 2 m hoogte. De massaal verschijnende witte bloemen maken het tot een spectaculaire plant. Dit wil uiteraard niet zeggen dat de andere asters niet meer toegepast zouden moeten worden. Integendeel, want de hier genoemde zeer gezonde cultivars van met name *A. ageratoides* missen juist de sterke en diepe kleuren die in andere cultivars wel aanwezig zijn.

Ceratostigma

Eigenlijk zijn het halfheesters, maar voor de volledigheid worden ze hier genoemd. De twijgjes hebben een typische zigzagstructuur en dragen donkergroene, behaarde blaadjes. Vanaf eind augustus tot ver in oktober bloeien ze met intens blauwe bloemen. Als de bladeren dan ook nog rood gaan verkleuren, is het schouwspel compleet. De bekendste soort is *C. plumbaginoides*. Dit is een

bodembedekkende plant die niet veel hoger wordt dan circa 25 cm. Een andere goede soort is *C. willmottianum*. Deze groeit bossiger en meer opgaand tot een hoogte van circa 80 cm. *Ceratostigma* kan prima in de volle zon op vrij droge, zwaardere grond staan. Wel moet hij, zeker op jonge leeftijd, enigszins beschut staan voor een schrale oostenwind.

Eupatorium

Deze enigszins op hoge asters lijkende, sterke vaste planten kunnen veel vaker worden toegepast in het openbaar groen. *Eupatorium* is een behoorlijk groot geslacht, waarvan ook een soort inheems is in ons land: *E. cannabinum*, koningin-kruid. Op zich een mooie plant, maar omdat hij woekert, is hij niet erg geschikt voor grootschalige toe-passing. En hoewel hij bloeit in augustus, is het wel een plant die op natte oevers en in wadi's

Maar er zijn meer
herfstbloeiende vaste
planten die te overwegen
zijn om toe te passen in
de openbare ruimte

toegepast kan worden.

De herfstbloeiende *E. rugosum* 'Chocolate' heeft donker purperbruine stelen en bladeren. De witte bloemschermen vormen hiermee een prima contrast. Vanwege de hoogte (circa 140 cm) kan deze vaste plant het beste in groepen worden geplant tussen bodembedekkers of lagere heesters. Dit geldt ook voor *E. maculatum*

Aster ageratoides 'Starshine'

'Atropurpureum', een tot 2 m hoge vaste plant die doorbloeit tot begin oktober. De stelen zijn purperrood en de bloemschermen donker purperroze.

Gaura lindheimeri

Sierlijke vaste planten die, omdat ze weinig bladmassa maken, het beste in grote groepen toegepast kunnen worden. Maar gemixt met andere planten kan natuurlijk ook een fraai effect worden bewerkstelligd. De open witte bloemen verschijnen aan lange bloemstelen. Ze bloeien door vanaf juli tot in oktober. Net als *Aster ageratoides* 'Asran' versterken ze de herfst sfeer als ze tussen gele en bruine, van bomen afgevallen bladeren nog doorbloeien. De bekendste cultivar is 'Whirling Butterflies'. Met witte bloemen die als kleine vliedertjes dansen in de wind doet deze cultivar zijn naam beslist eer aan. Goede roze bloeiende varianten zijn 'Harrosy' (Rosy Jane) en 'Siskiyou

Anemone hupehensis 'Prinz Heinrich'

Pink'. *Gaura* verdraagt droogte vrij goed, staat het liefst in de volle zon en mag zeker niet op een natte bodem worden toegepast.

Liriope muscari

Als ze niet bloeien, lijken ze op grassen: wel functioneel, maar gewoon groen. Maar als de opvallende opstaande aren en witte tot lilapaarse bloemen verschijnen, heeft *L. muscari* ineens veel meer sierwaarde. De plant wordt slechts 25 tot 40 cm hoog, maar groeit polvormig en kan prima worden toegepast, zeker waar een lage beplanting wenselijk is. Daarbij kunnen de planten ook goed in de halfschaduw of lichte schaduw groeien. Wel hebben de planten een doorlatende, niet te droge bodem nodig. Naast de soort (circa 25 cm, violet) zijn de volgende cultivars aan te bevelen: 'Gold Banded' (circa 25 cm, lila, blad crème- tot geelbont), 'Ingwersen' (circa 25 cm, lilablauw), 'Majestic'

(circa 40 cm, lila) en 'Royal Purple' (circa 35 cm, paars).

Persicaria amplexicaulis

Ook zo'n plant die de laatste jaren enorm aan populariteit heeft gewonnen. En niet voor niets; de planten zijn sterk, over het algemeen gezond, prima winterhard en kleurrijk. Zoals te verwachten met een populaire soort zijn er inmiddels vele cultivars, en het aantal groeit nog steeds. Natuurlijk zijn er dan verschillen te zien in plantgrootte, bladmassa en natuurlijk bloemkleur. Zo zijn er de wat lager groeiende cultivars als 'Blackfield' (diep donkerrood, ± 80 cm), 'JS Caliente' (rood, ± 70 cm), 'JS Delgado Macho' (rood, ± 60 cm), 'Lisan' (donker rozerood, ± 70 cm) en 'Pink Elephant' (roze, ± 50 cm). De groep middelhoge cultivars bestaat onder andere uit 'Golden Arrow' (donkerroze, ± 1 m, groengeel blad), 'High Society' (roze, ± 1 m),

Liriope muscari 'Royal Purple'

Ceratostigma plumbaginoides

Persicaria amplexicaulis 'Orangofield'

Van eind augustus tot in oktober onttrekken de diep goudgele bloemen **wekenlang** het donkergroene loof aan het zicht

'JS Calor' (rood, ± 90 cm), 'JS Sangre' (rood, ± 1 m), 'Orangofield' (± 1 m, zalmkleurig roze) en 'Taurus' (licht rozerood, ± 90 cm). De hoogste cultivars, ten slotte, groeien tot circa 1,2 m hoogte. Hieronder kunnen worden gerekend: 'Fat Domino' (donkerrood, dikke aren), 'Firedance' (warmrood) en 'Rosea' (lichtroze). De bloemen staan in opstaande aartjes en verschijnen in grote aantallen. Ook bloeien de planten erg lang, gewoonlijk vanaf half september tot eind oktober.

Rudbeckia

Net als *Persicaria* is ook *Rudbeckia* zo'n herfstbloeiende vaste plant die de laatste decennia steeds vaker wordt toegepast in de openbare ruimte. Dan gaat het vooral om *R. fulgida* 'Goldsturm'. En ook voor deze planten geldt: ze zijn sterk, gezond, prima winterhard en kleurrijk, ook al is het dan alleen in donkergeel. Vanaf eind augustus tot

in oktober onttrekken de diep goudgele bloemen wekenlang het donkergroene loof aan het zicht. Door het succes van 'Goldsturm' zijn er ook andere cultivars op de markt gekomen. Waar 'Goldsturm' circa 60 cm hoog wordt, blijft 'City Garden' slechts 40 cm. Een derde cultivar, 'Little Goldstar', blijft nog eens 10 cm lager. Wel moet opgemerkt worden dat de twee laatstgenoemde cultivars in de praktijk iets zwakker lijken dan 'Goldsturm'. Er zal dus iets meer moeten worden ingeboet bij grootschalige toepassing.

Een andere cultivar, die juist behoorlijk hoog kan worden, is *R. nitida* 'Herbstsonne'. De naam zegt al dat de bloeitijd in september en oktober valt. Dan dragen de tot 1,8 m hoge stelen grote heldergele bloemen met een groen hart. Vooral achter in een border kan 'Herbstsonne' prima tot zijn recht komen.

Gaura lindheimeri

Rudbeckia fulgida 'Goldsturm'

Strobilanthes

Een geslacht dat nog niet erg bekend is, is *Strobilanthes*. Dat is niet verwonderlijk: van de circa 400 wilde soorten zijn slechts enkele winterhard. We beperken ons dus tot deze soorten. Het zijn vrij sterk groeiende planten met (meestal) behaard blad, dat qua vorm aan een brandnetel doet denken. Natuurlijk prikt *Strobilanthes* niet; het blad voelt vaak zelfs zacht aan. De geschiktste soort is *S. rankanensis*. Deze bossig groeiende plant groeit tot een hoogte van circa 80 cm. Vanaf de tweede

helft van de zomer verschijnen de heldere violette bloemen, die wel wat aan *Salvia* doen denken. De planten bloeien door tot in oktober, soms zelfs tot de eerste nachtvorst. Een andere soort is *S. attenuata*; deze blijft met circa 60 cm iets lager en heeft sterk behaard blad. Hij bloeit vanaf eind september tot eind oktober. 'Blue Carpet' is een laagblijvende cultivar van *S. attenuata*, die niet veel hoger wordt dan circa 35 cm.

Strobilanthes rankanensis

Persicaria amplexicaulis 'High Society'

Als de bladeren dan ook nog rood gaan verkleuren, is het schouwspel compleet

Vernonia

Als laatste nog een geslacht dat niet erg bekend is: *Vernonia*. Ook dit is een zeer groot geslacht (circa 750 wilde soorten), maar in dit geval is het vooral de onbekendheid die bredere toepassing in de weg staat. *Vernonia* behoort tot de *Asteraceae*, de samengesteldbloemigenfamilie. Normaal gesproken bestaan deze bloemen uit zogenaamde buisbloemen (kleine bloemetjes in het hart) en lintbloemen (de gekleurde 'bloemblaadjes' langs de rand). Bij *Vernonia* ontbreken de lintbloemen en zijn de buisbloemen groter en opvallender. Vrijwel alle *Vernonia* in cultuur bloeit lila tot diep (blauw) paars. Over het algemeen zijn de soorten met smaller blad geschikter; deze zijn wat steviger en vallen minder snel om. De hoogte van de diverse soorten varieert van circa 70 cm (*V. angustifolia*) tot 2 m (*V. arkansana*, *V. crinita* en *V. gigantea*). Deze potentieel goed toepasbare planten worden voorts nog door gespecialiseerde kwekerijen gekweekt.

Be social

Scan of ga naar:

www.stad-en-groen.nl/artikel.asp?id=41-6273